

Buletin INFORMATIV

Anul XVI • nr. 9 (196) • Septembrie • 2008

MINISTERUL CULTURII ȘI CULTELOR CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

013701 București • Piața Presei Libere nr. 1 • corp B 1

• etaj V / VI • telefon/fax 317 89 70

www.centrul-cultura-traditionala.ro

e-mail: contact@centrul-cultura-traditionala.ro

Director : Oana Gabriela PETRIC

Redactor coordonator: Oana Gabriela PETRIC

Colectiv redacțional: Mihaela CIORCIL • Dănuș DUMITRA • CU

Elena GAVRILU • Iuliana Mirela PĂRĂȘCHIV

Producție și difuzare: Mariana COMAN

Coperta I - Camelia CONSTANTIN CIOBANU (Reșita) -
La cules de pere

Coperta IV - Petru MIHU (Brusturi, Arad) - Furatul miresei

Fotografii din Arhiva CNCPCT

ISSN 1224 - 6921

Tehnoredactare: Anca Cristina VERGULESCU

Vasile POPOVICI (Reșița, Caraș-Severin) - *La biserică*

Fotografie din Arhiva CNCPCCT

Buletin **INFORMATIV**

Anul XVI • nr. 9 (196) • Septembrie • 2008

Mulțumim tuturor colaboratorilor pentru sprijinul acordat și așteptăm în continuare informațiile și articolele dumneavoastră pentru *Buletinul Informativ*.

Cuprins:

Cercetare aplicată

Elemente de multiculturalitate în Moldova de Nord.

Patrimoniul imaterial al județului Iași

Comunitatea evreilor din județul Iași (I)2

(dr. Iuliana Băncescu)

Obiceiuri de la naștere în satul Dolhești, județul Iași.....

(Aura Andreea PETRE)

Valori de patrimoniu cultural imaterial

PATRIMONIUL CULTURAL IMATERIAL DIN ROMÂNIA

Lista elementelor reprezentative

*din domeniul Meșteșugurilor populare**.....

(dr. Corina MIHĂESCU, dr. Steluța PÂRÂU)

Agenda: septembrie 20082

Ecouri

Întâlnire bucovineană.....

(Mihaela CIORCILĂ)

„Cântecele munților”.....

(Cozmina GLONȚA)

„Cîndrelul - Junii Sibiului” la Chicago

(Gabriela MILA)

Noi apariții editoriale

● Prof. univ. dr. Corneliu Ioan Bucur - *Muzeul Civilizației Populare*

Tradiționale "ASTRA" (Dumbrava Sibiului). Catalog,

Editura "ASTRA Museum", Sibiu, 2007

(Prof. univ. dr. Ilie MOISE)

Cercetare aplicată

Elemente de multiculturalitate în Moldova de Nord. Patrimoniul imaterial al județului Iași

Comunitatea evreilor din județul Iași (I)

Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale are în derulare proiectul cultural **Elemente de multiculturalitate în Moldova de Nord. Patrimoniul imaterial actual al județului Iași**, desfășurat pe parcursul anului 2008, cu finanțare de la Administrația Fondului Cultural Național (A.F.C.N.). Următorul articol face parte din materialele științifice care vor fi publicate în DVD-ul multimedia cu care se va finaliza acest proiect.

Comunitatea evreilor din județul Iași are o istorie interesantă, cunoscând perioade de maximă înflorire și de declin, așa cum ne-a mărturisit și domnul prof. univ. dr. Silviu Sanie, pasionat cercetător al istoriei acestei etnii ieșene.

Comunitatea actuală este formată, cel puțin după statisticile oficiale, din 220 de familii (450 de persoane) în Iași, o mică obște la Hârlău și 4-5 familii la Vaslui.

Vechimea comunității evreilor din Iași este considerabilă, după cum arată documentele istorice. Într-un inventar al sinagogilor efectuat în 1939, se menționează faptul că actuala sinagogă datează din 1350, ceea ce denotă existența unor membri ai comunității începând din secolul al XIV-lea. Istoria legendară plasează însă începutul comunității evreiești la venirea legiunilor romane în Dacia, din care făceau parte și evreii, după cum menționează surse orale din comunitatea actuală.

Cea mai veche inscripție atestată este una funerară de la 1457, corespunzând cu venirea la domnie a lui Ștefan cel Mare, despre care se crede în popor că ar fi avut un medic evreu. Alt fapt atestat istoric este acela că, pe vremea lui Alexandru cel Bun, evreii lioveni (veniți aici de la Lvov) primesc dreptul de a face comerț pe teritoriul Moldovei. Responsele rabinice aduc și ele mărturii privind comunitatea evreiască.

Despre o comunitate încheagată, cu sinagogă, baie rituală și cimitir se poate vorbi însă, pe bază documentară, abia în secolul al XV-lea. Actuala comunitate s-a dezvoltat însă în a doua parte a secolului al XVI-lea, pe vremea lui Alexandru Lăpușeanu.

**Sediul Comunității Evreilor din
municipiul Iași**

Fotografie de Iuliana BĂNCESCU

Istoria secolelor al XIX-lea și al XX-lea înregistrează o luptă a evreilor pentru dobândirea de drepturi civice, dar și opoziția comunității față de emancipare. Domnia le cerea să nu mai poarte costumele cu care au venit din spațiul polonez, să învețe limba română și să fie educați în școlile românești. În 1852 a fost înființată prima școală în care s-a predat limba română, întemeietorului ei refuzându-i-se dreptul de a-și circumcide băieții, ca unui apostat. După domnia lui Al. I. Cuza însă, comunitatea a cunoscut o emancipare, astfel încât evreii școlii erau considerați o amenințare pentru românii din zonă.

Amintirea comunității mai păstrează imaginea lui Hahambasha, organizator al vieții culturale, dar care intervine și în viața breslelor, a bancherilor evrei apăruiți pe vremea lui M. Sandu Sturza, a rabinului Natan Nate Hanover, polonez de origine, cel care a cumpărat de la Mănăstirea Aroneanu pământ, zidind o sinagogă asemănătoare celor din spațiul polonez.

Imposibil de înțeles și de uitat pentru actualii evrei sunt pogroamele din secolul al XX-lea, în cadrul cărora au fost decimați. Gropile comune din actualul cimitir stau mărturie peste veacuri acestor atrocități.

Comunitatea evreilor are reperele identității foarte bine stabilite: limba, credința mozaică, tradiția. Dar dintre acestea s-au păstrat mai mult tradițiile de înmormântare, parțial credința și aproape deloc limba. Pentru actuala comunitate, cimitirul este un reper important în ceea ce privește identitatea, iar obiceiurile la naștere și nuntă aproape că au devenit o amintire. Ceea ce mai conservă comunitatea într-un cadru destul de restrâns, chiar oficializat, sunt câteva dintre obiceiurile la sărbători. În schimb relațiile pe care le au evreii acum cu comunitatea internațională îi fac să sperie într-o înviere a tradițiilor lor.

Nu toți membrii comunității actuale sunt de religie mozaică, deoarece căsătoriile mixte s-au generalizat în ultima vreme. Dar chiar și așa se mai păstrează tradițiile, ca în vremurile în care evreii constituiau o comunitate puternică în Iași, iar obiceiurile populare și religioase erau ținute cu sfințenie. Oricum, astăzi, în ochii bătrânilor, întorsătura pe care au luat-o tradițiile pare neconformă cu rânduielile tradiționale. Lipsesc secvențe de ritual, unele ritualuri se oficiază în alte condiții, impuse de modul de viață al evreilor din diaspora, dar

faptul că acestea se mai țin (chiar și la o scară atât de mică) este îmbucurător pentru ei.

Pe vremuri (secolul al XIX-lea) existau în Iași 111 sinagogi și bătrânii își amintesc, din câte le povesteau strămoșii, că nu puteai fi apărat de comunitate dacă nu intrai în ea, respectând toate regulile. Prima dintre acestea era circumcizia, obligatorie, care avea loc la opt zile după nașterea băieților. Numele care se dădea copilului nu era cel al părinților, dacă aceștia se aflau în viață. Copilul primea numele tatălui doar dacă acesta era decedat. Dar chiar și în acest caz mai primea un nume de sprijin care în limba ebraică însemna un lucru bun (de ex. lumină).

Circumcizia era făcută de oameni specializați în această operațiune; era socotită drept un moment de bucurie și se organiza o mică petrecere pentru că în popor se crede că Dumnezeu nu este prezent în tristețe, ci dorește o față senină. Fetelor li se pune doar nume, iar rabinul citește o rugăciune cu acest prilej.

Cam atât își amintesc oamenii despre obiceiurile ocazionate de intrarea în această lume. De vreo 15 ani, în comunitatea lor nu s-a mai organizat niciun botez. Comunitatea a îmbătrânit, iar nunți nu au mai avut loc de vreo patru-cinci ani. Însă anul acesta, comunitatea evreilor din Iași a avut o mare bucurie: s-au oficiat două botezuri și o nuntă după ritualul mozaic. Acest fapt le dă speranța că tradițiile lor strămoșești vor mai dăinui și că actualii membri ai comunității vor avea urmași care să conserve tradițiile și credința strămoșilor lor.

Imagine de la o nuntă, la Sinagoga din Iași

Fotografie din arhiva personală a doamnei Maria IEȘANU

Dr. Iuliana BĂNCESCU

Obiceiuri de la naștere în satul Dohești, județul Iași

În perioada 28 iulie-1 august 2008, echipa de cercetare a Centrului Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și a Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași a efectuat a doua etapă a investigațiilor de teren din cadrul proiectului „Elemente de multiculturalitate în Moldova de Nord. Patrimoniul imaterial al județului Iași”.

În satul Dolhești, comuna Dolhești, am întâlnit o foarte bună povestitoare, pe tanti Tața (Constanța Chelsău, 57 de ani). Tanti Tața este născută și crescută în Dolhești unde, așa cum interlocutoarea noastră ne-a spus, oamenii sunt „primitivi și săritori”. Cu tanti Tața am vorbit despre obiceiurile de familie (de la naștere, nuntă și înmormântare) și despre cele calendaristice practicate în sat, iar rezultatul a fost un material bogat în informații, plin de povești din viața satului. Rândurile de mai jos conțin câteva fragmente din interviu:

Despre botez

A.P.: *Există anumite semne care vestesc venirea pe lume a unui copil?*

C.C.: Eu n-am născut, n-am dat naștere la prunci. Mamă am fost: am crescut vreo trei nepoți.

A.P.: *Înainte, copiii se nășteau acasă?*

C.C.: Acasă îi nășteau mamele. Mama mea acasă m-a născut. Toți frații mei acasă s-au născut.

A.P.: *Dar exista vreo moașă în sat?*

C.C.: Era o moașă, mătușa Mărioara o chema, la noi în sat. Antocița, bunica băiatului ista care-l am aici în ogradă (*tanti Tața avea tocmit un băiat din sat să o ajute la treburile din gospodărie*). Țin minte nașterea fratelui meu. Și când l-o născut mama mea, era iarna, la 24 ianuarie, țin minte c-o venit bunicul cu sania, cu carul și m-o pus într-o cuvertură. Nu erau pe-atunci pături. Și m-o luat așa într-un cojocel și m-o dus acasă la bunicul meu. Și mama mea era rău, stătea în pat da' eu nu știam de ce e rău. Io îi spuneam „grăsoaia”, „te-ai îngrășișat”, da' în mintea mea nu știam că mamaia

Informatoarea Constanța Chelsău din comuna Dolhești, jud. Iași, august 2008

Fotografie de Aura Andreea PETRE

tre' să nască un băiat și-atunci numa' văd c-o ciocănit în ușa. S-asfințea soarele când m-o luat bunicul. Mătușa asta, Mărioara Antocița: „Ee, lasă mamă!”. Ea s-o legat imediat după cap aicea și s-o spălat pe mâini. „O, lasă mamă dacă ți-e rău. Uite, mama să-ți facă o legătoare”; da' eu nu știam ce și cum. Când am venit eu la vreo două zile, trei, m-o adus bunicii că io plângeam că mi-era dor de mama, și-am văzut pe fratele meu lângă mama mea, mititel, înfășat. Pentru mine nu mi-a venit bine: „Ce cată el acolo unde dormeam?”. Parcă eu eram invidioasă, știți așa în mintea mea. Și-atuncea mi-a spus: „Doamne-Doamne ți-a adus un frate uite așa, așa.” Dar cum s-a născut sau ce s-a făcut acasă... ne-a dus la bunicul meu.

A.P.: *Ați spus că fratele dumneavoastră e mai mic cu șapte ani. Vă amintiți la botez cum a fost?*

C.C.: Da. La botez, din timp, când ești însărcinată, și-acum se mai procedează așa, de exemplu din timp niște prieteni, familie, niște vecini buni, niște rude cam cum e și cu cununia: „la cine să apelăm să ne cunune?”. Și cu botezul este la fel. Apelezi la cine crezi așa. Te

duci, vorbești frumos, îl rogi: „Uite la ce-am venit cumătre” sau „O rugăminte am dacă vrei să-ți faci o pomană”. Cam așa se spune când botezi băietelul sau fetița. Și-atunci acei care mergem la acei se spun „cumetrii” și-apoi ei îți dau răspunsul într-o zi, două.

Dacă nu ți-l dă pe loc atunci ți-l dă la o zi, două și se prind că botează. Părinții care au copilul fac curățenie. Trebuie să facă curățenie: se pregătesc de cumetrie. Așa-i la noi la țară. În general copiii se botează acum la noi sâmbăta, înainte se boteza joia. Înainte se boteza de joia și-l ținea în mir două zile. În mir înseamnă în crișma ceea. La botez când se botează preotul când îți dă copilul tre' să ai cam doi metri de crișmă. Crișmă înseamnă o pânză albă.

A.P.: *Cine-o aduce?*

C.C.: Cumetrii. De exemplu, eu vă botez dumneavoastră. Pânza ceea albă acum este gata de cumpărat. Înainte nu era. Acum este gata toată și-n colțuri scris dacă vrei te duci și-i spui numele. C-așa o avut băiatul lu' părintele - DV (*strănepotul dumneaei*). Aici cu creangă de flori albă, brodată toată în toate patru colțurile. Și-l ții așa și-atuncea ți-l dă preotul. Și după aceea, după ce ți-l botează, se lasă câteva ore. La noi dacă se boteza joia mai 'nainte, îl lăsa în crișmulița ceea până venea nașii la dezbrăcare și scaldare. Scaldare ce înseamnă? În băluță îi puneau apă și acolo cumătra: mata îmi ești cumătră și eu am copii, mata vii cu sacul de cumpărături sau cu geanta și-l îmbraci din cap până-n picioare. Și dacă aveți posibilitatea, sau cumătra are posibilitatea, îi pune: înainte se mai pune la lumânare, așa prins, material, se ducea de pomană. Spunea că-i dă de rochie cumătrii care a născut. Da' acuma nu se mai pune. Se dă lumânarea cu fundele legate și se pune în pachet așa, se pune materialul după ce-l scalzi la capul copilului. Și în scaldătoare dumneavoastră, după ce scaldăți copilul, îl luați, îi suflați busuioc de trei ori în gură și spuneți așa, îl țineți în brațe și cumătra cu soțul stau alături, dumneavoastră spuneți: „Primiți de la mine fin de la Dumnezeu creștin”, „Primiți de la mine fin de la Dumnezeu creștin”, de trei ori spuneți asta și-atunci cumetrii se apleacă, vă sărută mâna de trei ori și vă pupă și spune „Bogdaproste” cu fața spre răsărit. Și cum îl dăruieți, așa îl vedeți pe lumea cealaltă. Iar lumânarea se stinge în semn de cruce în casă, deasupra ușii. El se duce de a-l pune pe pat de se culcă și adoarme, obligat că el adoarme fiind scaldat și asta. Suflați de trei ori în gură, înainte de a-l scoate din scaldătoare, busuioc ca să nu-i

Imagine din Dolhești, jud. Iași, august 2008

Fotografie de Aura Andreea PETRE

miroasă gura, pe la funduleț p-aicea, pe după urechiuș, prin urechi, prin nări, prin gură.

A.P.: *Dar în apa în care se scaldă ce se pune?*

C.C.: Puneți bani. În apa care se scaldă puneți flori, bani, obiecte, un parfum.

A.P.: *Dar ce înseamnă? De ce se pun?*

C.C.: Se spune că banii să aibă toată viața, să-i poarte, să nu ducă lipsă de așa ceva. Florile să nu-i miroasă corpul și să fie totdeauna frumos ca o floare. Brăduț, dacă-i puneți câteva crenguțe de brăduț, să fie 'năltuț ca un brad. Toate au câte ceva.

După aceea sunt invitați cumetrii și cumetrii; la rândul lor mai invită și pe altcineva, neamuri, dacă mai este așa. La rândul lor cumetrii ăștia au și ei. Dacă invită pe cineva spun: „Cumătre vreți cumătrie mare sau invităm pe cineva sau cumătrie mică?”. Dacă vrea mai mare atunci invită și ei și se face o petrecere, o masă. La masă, de la antreu acuma sunt pân' la tort. Cozonaci buni, tort. Și după aceea nașul cam dă, cam... acuma s-a ajuns și nunțile și cumetriile

cam la fel. Daruri ce dați, așa, de îmbrăcăminte. Se spune că l-ați îmbrăcat și-l vedeți pe lumea cealaltă. Se spune: „Cât a dat nașul?”; apăi de-acolo începe masa, fiecare... Care stă lângă naș dă imediat după naș și tot așa merge.

A.P.: *Cine duce copilul în brațe când se merge la biserică?*

C.C.: Moașa. Moașa, de exemplu, ce se face la botez: la noi aicea nu mai sunt moașe, că dacă se naște la lași... Înainte se naștea aicea, am avut casă de nașteri în comună da'acuma, de câțiva ani... Cât am făcut și eu servicii' am mai prins casa de naștere, de vreo 25 de ani în oraș, 30 cred mai mult. Și-acolo [la botez - n.n.] nu mai vine moașa. De-aici e cineva din rubedenii, mama fetii. Dacă nu-i mama fetii, atunci e mama băiatului sau o mătușă, și-l ia în brațe, sau sora lu' tata. Și-l ia în brațe, gătit frumos, și-l duce. Și ea ține și lumânarea. Decât preotul când ajunge în biserică îi întoarce pe cumetrii cu spatele înspre icoane, înspre fața bisericii. Ușa pe care ați intrat vă întoarce cu spatele și-acolo vă întrebă trei întrebări: „Te lepezi de Satană?”, „Mă lepăd de Satană”; „Ești în nume cu Dumnezeu?”, „Sunt în nume cu Dumnezeu”. De trei ori vă întrebă asta. „Crezi Lui?”, „Cred Lui”. Sunt mai multe întrebări pe care dumneavoastră alegeți imediat când vă întrebă. Da' singură vă dați seama după întrebări: „Ești într-un trup cu Dumnezeu?”, „Sunt într-un trup cu Dumnezeu”; „Primești pruncul în numele lui Dumnezeu?”, „Primești pruncul”. Genul ăsta. Trebuie să-ți umble mintea mai repede.

La preot se achită. Tot nașii achită suma.

Practici atunci când copilul este bolnav

A.P.: *Atunci când copilul era bolnav sau se spunea că a fost deochiat ce făceau părinții?*

C.C.: Păi să spunea „Tatăl nostru”. Îi stingea niște cărbune în vatră într-o căniță și îi spunea „Tatăl nostru” de 9 ori și îi făcea „Pfiu! pfiu!” peste cap. O muta din patul ăsta, din locul ăsta, în alt loc îl muta. Am avut aici o ghionoaie da' o crăpat. Aceea era bătrână. Cu coliva ducându-se la biserică, spre pomenirea morților, a venit cu fața în ea. Acolo o și murit. I-a stat inima. Dar vreau să vă spun: ce-ontrebai știa. Dacă aveai bubă la urechi știa, dacă aveai bubă la sân...

A.P.: *Dacă cel mic era bolnav, exista practica de a i se schimba numele?*

C.C.: Mama mea a avut așa ceva. Mama mea a murit tânără, la 53 de ani. Bunica mea mai născuse doi copii atunci și toți mureau până-n două luni. Cum îl naștea stătea 3-4 săptămâni... murea. Și-o cumnată de-a ei, Mușat îi spunea, care-a avut cel mai mult pământ din sat de-aici, sora bunicului meu, vreo 50 și ceva de hectare de pământ, o zis: „Io, tu Milica, să-mi dai mie fata de pomană pe geam.” Eu vă spun: mi-a povestit mama mea. Și spunea: „Mamaie cum te-o dat pe geam?”, „Da mamă. Pe lumea asta sunt a lu' mama mea, a lu' Emilia Merlan, iar pe cealaltă voi fi fiica lui Ana Mușat.” „Cum mamă?”. S-o duse la geam, o deschis geamul și-o spuse: „Milică dai fata de vânzare?”, „Da.” „Pe cât o dai?”, „Eee, pe-atâta. Tu ai cerut mai mult eu n-am. De la mine mai puțin de la Dumnezeu mai mult.” Și i-o dat banii și i-o luat fata. O spus „Bogdaproste” când o luat fata și-o duse la ea acasă și-apăi bunica se duse a doua zi și o luat-o.

A.P.: *A ținut-o o zi la ea acasă?*

C.C.: O zi la ea acasă. O vândut-o pe geam.

A.P.: *Dar i-a schimbat numele?*

C.C.: Da. O chema pe mama mea... nu știu cum o chema și i-o pus din asta „Lențica Elena”. Constantina sau nu știu cum o chema.

A.P.: *Există vreo practică pe care o făceau oamenii dacă le mureau copiii la naștere sau când erau mici?*

C.C.: Dacă mureau nebotezați, și-acuma se mai practică la noi în cimitir, nu se duce preotul dacă moare. Îl pune într-o cutiuță, adică într-o lădiță, în sicrișul mic așa și îl duce la cimitir. Îl înmormântează în capătul cimitirului, pe-o parte, chiar în fundul cimitirului. Îi pune cruce și lui ca la creștini. Mamele din satul nostru sunt atente cu copiii morți. Văd că se duc așa, fac mormintele, le pun floricele. Mă uit chiar prin cimitir când mă duc primăvara, văd că sunt ordonate acolo unde sunt copiii nebotezați. Și se spune că femeile care fac întreruperi de sarcină și aștia care mor nebotezați îi botează la Sfântul Ion. Da' dacă părintele, nepotul meu, părintele Marian, o zis că nu scrie nicăieri așa ceva. Nu este nicio dezlegare.

Aura Andreea PETRE

Valori de patrimoniu cultural imaterial

PATRIMONIUL CULTURAL IMATERIAL DIN ROMÂNIA

Lista elementelor reprezentative din domeniul *Meșteșugurilor populare**

Meșteșugurile se definesc, în genere, ca îndeletniciri speciale, care au suscitât atât interesul cercetătorilor din domeniul complex al culturii și civilizației tradiționale, cât și al istoricilor și criticilor de artă, al sociologilor și chiar al filosofilor.

Meșteșugurile artistice sunt dovada unei etape din istoria și civilizația umanității, în genere, și a unui popor, comunitate, etnie, în particular.

Termenul de *meșteșug artistic* relevă interdependența dintre rezultatul activității practice, generat de răspunsul la satisfacerea necesităților zilnice, și rezultatul unei gândiri creatoare, inventive, cu disponibilitate către estetic.

Analiza aprofundată a obiectelor considerate ca relevante pentru practicarea meșteșugurilor artistice ne dau posibilitatea de a decodifica relațiile ce ne permit să abordăm acest domeniu al

*N.R. Extras din volumul *Patrimoniul cultural imaterial din România*, lucrare în curs de apariție.

civilizației tradiționale în cadrul problematicii *Patrimoniului Cultural Imaterial*:

- *Relația dintre forma obiectului - unealtă - funcția/finalitatea obiectului*

- *Relația dintre obiect și tehnica de execuție*

- *Relația dintre tehnică și reprezentarea/performarea artistică*

Cea de-a treia relație implică, în mod deosebit, gândirea speculativă. Sistemul de ornamentare, maniera de reprezentare a motivelor, care deseori se conturează din tehnică și capătă expresivitate datorită materiei folosite, semantica acestora demonstrează elementul decorativ al unuia sau altuia dintre obiecte, care nu era executat întâmplător. Decodificăm în multitudinea de motive transfigurarea artistică a realității, într-o manieră proprie mentalității arhaice și tradiționale, diverse relații cu societatea, religia și magia.

Având în vedere aceste aspecte, am considerat că se impune ca în stabilirea **Listei de termeni reprezentativi pentru patrimoniul cultural imaterial**, să menționăm/selectăm *piese/forme, dar și materialele utilizate, unelte, structuri ornamentale și motive, valențe/funcții*.

Numai în urma unei analize complexe, care evident este redată sintetic, se poate surprinde actul de creație care a generat, în cele din urmă, obiectul în sine.

Ca urmare, am avut în vedere în „clasificarea” noastră următoarele criterii:

- *Funcția, necesitatea creării și folosirii obiectului respectiv*

- *Materia primă folosită*

- *Tehnica de prelucrare artistică*

- *Structura, compoziția artistică a unui ansamblu*

- *Valențele/Valorile obiectului (de la cea utilitară în activitățile zilnice la cea ceremonială/ritualică)*

Dorim să menționăm faptul că întocmirea listei elementelor și a termenilor reprezentativi din domeniul meșteșugurilor artistice a reprezentat una dintre atribuțiile care le-au revenit autoarelor, dr. Corina Mihăescu și dr. Steluța Pârâu, în calitatea de membre ale Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, care numără printre sarcinile sale și pe aceea de a alcătui *Inventarul național de patrimoniu cultural imaterial*. Acesta cuprinde:

a) *lista elementelor patrimoniului cultural imaterial dispărute*

b) lista elementelor patrimoniului cultural imaterial aflate în pericol de dispariție

c) lista elementelor vii care alcătuiesc patrimoniul cultural imaterial existent pe teritoriul României.

Listele pe care le propunem în continuare pentru fiecare meșteșug în parte rămân deschise completărilor; ele reprezintă o etapă în stadiul actual al cercetărilor, fiind de fapt o treaptă în ceea ce altădată au întocmit și alți specialiști din domeniul etnologiei, ale căror lucrări sunt de altfel cuprinse în bibliografia pe care o prezentăm la finalul acestui capitol.

Întocmirea listelor de termeni ai patrimoniului cultural imaterial reprezintă totuși o întreprindere pe cât de complexă și dificil de realizat, pe atât de importantă din punctul de vedere al valorilor inestimabile conținute - o sinteză a elementelor etnice reprezentative fără de care ar fi greu de înțeles ce reprezintă patrimoniul cultural imaterial și de ce trebuie cercetat, conservat, promovat, salvat.

Ministerul Culturii și Cultelor, în subordinea căruia funcționează comisia mai sus-amintită răspunde în felul acesta la multe dintre problemele sugerate mai sus.

OLĂRITUL

Tehnici de lucru, procedee

Frământarea lutului: bătut cu maiul (ciocan), călcat de animale, cu malaxorul, cu mâna, cu piciorul, tăiat cu cuțitul (coasă).

Prepararea lutului: formarea de turte și de bulgări de pământ (gogoloaie, cocoloașe), din care urmează să se modeleze vasele.

Modelarea vaselor: cu tipare (forme), din bulgări de lut (la roată), din suluri de lut (cu mâna).

Smălțuirea: aplicarea smălțului cu pensula, aplicarea smălțului prin scufundarea vasului în zeama de smălț, aplicarea smălțului prin turnare cu lingura pe pereții interiori sau exteriori, măcinarea smălțului.

Arderea: o singură ardere, două arderi, trei arderi// ardere în tipar, ardere înăbușită (înfundată), ardere liberă.

Unelte și instalații folosite la modelarea și ornarea vaselor de lut: ață (sârmă), corn de vită, fus (țepușă) de găurit, gaită, lingură (căuc, polonic) pentru turnat smalt, pană (de găscă), pensulă de scris motive, perie de înflorat, pieptene, plotog, râșnița de smalt, roata olarului, rotiță pentru incizarea motivelor, scândură

Cuptoarele de ars vase

Tipologia:

Poziția față de sol: de suprafață, îngropate, semiîngropate.

Tipul construcției: circular, median, circular și median.

Camera de ardere: cu bolți zidite, cu două semicercuri de pământ, cu grătar perforat, cu placă zidită, cu șanț circular, cu șanț median acoperit, cu șanț median neacoperit.

Forme: cu pereți aproape drepți, formă eliptică, semisferoidală – ovoidală, tronoconică- ovoidală.

Vatra cuptorului: neorganizată, organizată.

Guri de foc: una, două, trei, patru (mai rar).

Tipuri de ardere: ardere oxidantă (ceramica roșie), ardere reducătoare - înăbușită (ceramică neagră), prima ardere = rușitul oalelor, a doua ardere = ardere de smalt (ceramica smălțuită).

Produse modelate, lucrate de olari

Vase și ustensile pentru gospodărie și bucătărie

Vase pentru păstrarea alimentelor: blide de piftii, borcane, cânti (oluri) pentru lapte - lăptare, chiupuri, hârdău, oală cu mânășă (baieră), oale mari pentru cereale, oale mari pentru păstrat făina, oale mari pentru untură, magiun, murături, solnițe, ulcioare pentru băutură, ulcioare pentru oțet, untdelemn, lapte.

Vase de vatră, de foc, de fiert, de gătit mâncarea: castroane (blide) pentru copt, ceaune, cratițe, forme de cozonaci, oale de vatră cu o toartă (mânășă) sau cu două toarte (mânăși), oale pentru fierberea hranei la nunți, botezuri, nedei, pomeni, oale sau ibrice de fiert

băutura, tăvi, tigăi, tipsii pentru fript, țeste (țăste) pentru copt pâinea și mălaiul - rareori le făceau olari, în ziua numită „răpotinul țăstelor”).

Vase din care se consumă alimentele și băuturile: căni, cănițe, căuce, cești, farfurii (taiere, talgere), oale cu toartă (mâner) pentru dus mâncarea la câmp, oale (oluri) de lapte, pahare, străchini (blide), ulcele, ulcioare cu țată pe mâner, ulcioare cu țată pe burtă, ulcioare fără țată.

Vase cu rol magic-ceremonial și religios: borcane pentru „datul de văr” sau „datul de surată”, căldărușe pentru apă sfințită, joimărele (olcuțe de Joimari), oale de leac sau de „făcut”, oale de vrăjit, ploști plate sau bombate pentru cinstirea celor chemați la nuntă, sfeșnice, tămâiernițe, ulcele care se dau de pomană/oale de moși, ulcioare, căni, ulcele date de pomană la hramuri, ulcioare de nuntă împodobite cu motive menite să ocrotească și să provoace fertilitatea, ulcioare (oluri) de nănaș.

Obiecte de lut cu alte întrebuințări: blide mari de frământat aluatul, capace pentru cazanele de țuică, capace pentru oale, fluierici pentru atras animalele (ustensile pentru vânătoare), fluierici, ocarine (instrumente muzicale), ghivece (sacsâi), jucării, măști (reclame pentru olari), miniaturi ale obiectelor de uz casnic și gospodăresc, pâlnii, pipe, pușculițe, putineie, scrumiere, solnițe, strecurători, stropitoare, vase de muls.

Materiale de construcție și elemente arhitectonice lucrate din argilă (lut): burlane pentru sobe, cahle pentru sobe, cărămidă arsă, cărămidă nearsă, olane pentru canalizare, pentru sobe, pentru acoperișul caselor, ornamente de pastile aplicate, plăci de vatră, scocuri, țepe sau borduri pentru împodobirea caselor, țigle.

Ornamentarea

Tehnici de ornamentare: imprimare, incizare/impresiune, îmbrânare, lustruire, pictare, picurarea culorilor, reliefare, stropirea sau turnarea culorilor cu lingura, cu pensula sau cu degetul, ștanțare.

Structuri ornamentale:

Motive geometrice: cercuri simple sau concentrice, linia continuă (simplă sau în benzi), linia frântă, linia frântă în zig-zag, linia punctată, linii paralele verticale, linii paralele orizontale, linii vălurite, romburi, spirala, valul, zimți (triunghiuri repetate).

Motive fitomorfe: boboci de flori, ciorchinele de strugure, creanga de brad, floarea cu patru petale, floarea de colț, floarea-soarelui, flori, frunza de viță, frunze, garoafa, laleaua, margareta, mărgăritarul, mușcata, mușetelul, ochiul-boului, pomul vieții, spicul de grâu.

Motive avimorfe și zoomorfe: aripa fluturelui, aripa vrăbiei, barza, cloșca cu pui (v. ulcioarele de nuntă), cocoșul, cucul, fluturile, melcul, păunul, pânza păianjenului, peștele, porumbelul, pupăza, șarpele.

Motive simbolice: frânghia, funia răsucită, ochiul, soarele (imaginea antropomorfizată a soarelui), steaua.

Motive antropomorfe: ulcioare antropomorfe (de obicei cu chipuri feminine), figurine.

Disponerea motivelor: circulară, radială.

Cromatică:

Culorile decorului: cobalt (albastru), din boabe negre de pământ prelucrat (negru), din pământ roșu (rușeală, rușală), din piatră albă de munte arsă și pisată (albul), din zgura produsă prin arderea în cuptor a sârmei de aramă (verde), humă de Medgidia amestecată cu rușală (galben).

Valori/Valențe: pentru uz casnic, valoare ceremonială (obiceiuri de naștere, nuntă, înmormântare), valoare decorativă.

**Dr. Corina MIHĂESCU
Dr. Steluța PĂRĂU**

*Agenda**

Alba

6 septembrie – Biia
Festivalul-concurs de muzică populară „Cântec și joc pe Târnave - Veta Biriș”.

7 septembrie – Turdaș
„Fiii satului” - serbare câmpenească.

11-14 septembrie – Alba Iulia, Jidvei
Festivalul de folclor „Strugurele de aur”.

14 septembrie – Albac
Târgul de turism de la Albac.

Arad

13-14 septembrie – Săvârșin
Festivalul internațional de literatură „Dorel Sibii”. Partener: Revista de cultură „Arca”.

14 septembrie – Păuliș
Comemorarea Eroilor de la Păuliș.

19-21 septembrie – Arad
Zilele culturii sârbe.

20 septembrie – Bata
Festivalul vânătorilor.

*N.R. Informațiile de la această rubrică sunt furnizate de centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale. Pentru confirmări, vă rugăm consultați organizatorii.

Argeș

14 septembrie – Boteni - Căminul Cultural
„Brâul de la Boteni” - sărbătoare folclorică tradițională, ediția a XIII-a. Organizatori: Consiliul Județean Argeș, CJCPCT Argeș, Primăria Boteni, Consiliul local, Căminul Cultural Boteni.

Bacău

8 septembrie – Oituz
Târgul anual de la Oituz - expun meșteri și creatori populari din Oituz și din împrejurimi. Tot cu acest prilej, au loc programe artistice susținute de formații ale Căminului Cultural din Oituz.

8 septembrie – Slănic Moldova
Închiderea primei ediții a stagiunii folclorice de la Slănic Moldova. La această ediție participă Grupul folcloric „Florile din Cucuieți” din satul Cucuieți, comuna Solonț.

Bihor

5, 6, 7 septembrie – Săcueni
Festivalul folcloric „Toamna pe Valea Ierului”; participă formații artistice din localitățile Săcueni, Diosig, Valea lui Mihai, Tărian și formații artistice din Ungaria.

5, 6, 7 septembrie – Săcueni
Expoziția de artă plastică și artă populară.

11 septembrie – Salonta
Curs și seminar de educație permanentă și management cultural pentru directorii și referenții din așezămintele culturale din zona Salonta.

19, 20 septembrie – Oradea
Expoziție de artă plastică.

27-28 septembrie – Marghita
Expoziție de artă plastică.

27-28 septembrie – Marghita
În cadrul *Zilelor orașului Marghita* are loc concursul „Varietăți bihorene” la care participă formații artistice din localitățile: Marghita, Popești, Budoii, Valea lui Mihai, Săcueni.

28 septembrie – Oradea

Festivalul cântecului, dansului și portului popular bihorean.
Participă formații artistice reprezentative din județul Bihor.

Botoșani

1-15 septembrie – Botoșani, Republica Moldova - Glodeni
Schimburi culturale internaționale; participă formații folclorice din Republica Moldova - Glodeni și din județul Botoșani.

8 septembrie – Vorona

„Serbările pădurii” - festival folcloric interjudețean, ediția a XXXIV-a.

Brașov

1-2 septembrie – Augustin

Zilele comunei Augustin - manifestări cultural-artistice.

5-7 septembrie – Brașov

Kronstadt Jazz Festival - ediția a III-a.

8 septembrie – Poiana Mărului

Târgul de toamnă, manifestare tradițională în această localitate.

23-24 septembrie – Hălchiu

Zilele Hălchiului.

29-30 septembrie – Rupea

Festivalul cetățitorilor.

29 septembrie – Bran

Răvășitul oilor - obicei tradițional.

30 septembrie – Hărman

Ziua recoltei.

■ În cursul lunii septembrie, specialiștii CJCPCT desfășoară cercetări de teren în următoarele localități brașovene: Părău (Veneția de Jos, Veneția de Sus, Părău, Grid) și Comana (Comana de Jos, Comana de Sus, Crihalma, Ticușul Nou), cu teme: *Alimentația și bucătăria tradițională, Ocupații tradiționale, Arhitectură populară, Port popular, Credințe și obiceiuri* (1-5 septembrie); Perșani, Ohaba, Vad și Șercaia (11-12 septembrie); zona Rupea, comuna Hoghiz (Fântâna Cuciulata), Ungra (Dăișoara), Homorod, Cața, Drăușeni, Jimbor și Mercheașa (15-19 septembrie).

Buzău**7 septembrie – Zărnești**

„Început de toamnă la Zărnești” – serbare câmpenească.

8 septembrie – Valea Râmnicului

„Chindia” – serbarea populară tradițională.

8 septembrie – Chioșd

„Târgul Mărilor” – manifestare etnofolclorică tradițională.

Brăila

Se continuă în această perioadă proiectul „Măsuri active pentru ocuparea forței de muncă din mediul rural” ce se adresează persoanelor din mediul rural (11 comune din județul Brăila – Geamenele, Romanu, Cezașu, Vădeni, Chițcani, Valea Cânepii, Tufești, Gropeni, Tichilești, Berteștii de Jos și Smârdanu din județul Tulcea) care sunt în șomaj de lungă durată sau care practică o agricultură de subzistență.

În cadrul proiectului se desfășoară șapte cursuri: *țesut, olărit și ceramică artistică* – pentru aceste meserii CJCPCT Brăila este autorizat ca formator și urmește revitalizarea lor de-a lungul Dunării –, *inițiere calculator* (privind promovarea produselor on-line), *inițiere engleză, tehnici de căutare a unui loc de muncă, tehnici de atragere a fondurilor pentru dezvoltare rurală, managementul afacerii.*

București

20-21 septembrie – București

„Ziua Bucureștilui” – manifestări complexe și diverse, dintre care: spectacole de muzică populară și ușoară, spectacole de teatru, parada trăsurilor de epocă.

23 septembrie-7 octombrie – Iași

„Valori actuale ale patrimoniului cultural imaterial” – expoziție de artă populară, organizată de Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale în parteneriat cu Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași. Expoziția face parte din proiectul *Elemente de multiculturalitate în Moldova de Nord. Patrimoniul cultural imaterial al județului Iași*, finanțat de AFCN.

Caras-Severin

8 septembrie – Sadova Nouă (com. Slatina-Timiș), Sadova Veche (Slatina-Timiș), Bănia

9-10 septembrie – Buchin

Întâlnire cu fiii satului.

8 septembrie – Băile Herculane

Festivalul Comunităților Etnice din Banat - ediția VII-a.

26-28 septembrie – Berzasca

Festivalul-concurs de muzică ușoară „Ritmuri în mileniul III” - ediția a X-a.

Călărași

15-20 septembrie – Ștefan Vodă

Memorial „Dumitru Savu” - spectacol folcloric oferit în memoria profesorului și coregrafului Dumitru Savu.

22-28 septembrie – Călărași

Festivalul Național de Film „7 ARTE” - ediția a X-a.

28 septembrie – Călărași

„Romanța crizantemelor” - spectacol folcloric dedicat zilei pensionarului.

Cluj

3 septembrie - Sâncraiu

Tabăra internațională de dansuri și cântece populare.

7 septembrie - Mociu

Festivalul "Jocul de pe câmpie".

7 septembrie - Ceanu Mare, Iclod, Negreni, Viișoara, Lujerdiu, Măgoaja

17 septembrie - Urca

Întâlniri ale Fiilor Satului - manifestări etnofolclorice tradiționale.

7 septembrie - Aiton

Programul artistic "Tradiții și obiceiuri de nuntă".

10 septembrie - Negreni

Târgul tradițional de toamnă.

11 și 18 septembrie - Cornești

Proiectul "Șezătoarea - comunicare și apropiere între oameni".

14 septembrie - Tureni

Sărbătoarea "Buciu".

19 septembrie - Sâncraiu

Zilele comunei Sâncraiu.

28-30 septembrie - Turda

"TURDAFEST" - spectacol folcloric și expoziții ale meșterilor.

29 septembrie - Cluj-Napoca

"Căminul cultural sătesc - asumarea unor noi roluri în educație" - curs de perfecționare.

■ CJCPCT Cluj desfășoară cercetări de teren în comunele Feleac (4 septembrie) și Sic (18 septembrie).

Constanța

29 septembrie – Siminoc

Obiceiul tradițional *Vara lui Mioi* - perioada de 15 zile când se aștepta o încălzire a timpului și se slobozeau berbecii în turmele de oi pentru reproducere.

6-19 septembrie – Constanța - Galeriile Asociației Artiștilor Plastici „Amfora”

Expoziție personală de goblen Georgeta Neagu.

19-30 septembrie – Constanța - Galeriile Asociației Artiștilor Plastici „Amfora”

Expoziție personală de pictură Alexandru Rareș.

4-6 septembrie – Constanța - Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

Sesiunea Națională de Comunicări Științifice cu tema *Aculturație și multiculturalitate în arealul etnografic românesc.*

■ În perioada 15-24 septembrie a.c., se desfășoară cercetarea de teren cu tema *Credințe, superstiții și practici magice în Dobrogea de Sud*, în zonele, respectiv localitățile: I (5) Rasova, Aliman, Floriile, Zorile, II (3) Peștera, III (4) Comana, Movila Verde, IV (2) Palazu Mic, Cogeaalac, Istria, V (1) Ghindărești, în vederea alcătuirii unui corpus informațional.

■ La sfârșitul lunii septembrie, se continuă cercetările - în localitățile Cogeaalac, Tariverde, Râmnic - privind ceremonialele vieții de familie la grămoștenii din Dobrogea de Sud, cu tema *A doua zi după nuntă sau ruptul hlamburei (steagul de nuntă).*

■ Apare nr. 50 al periodicului constănțean de cultură tradițională „Datina”, cu tema Aculturație și multiculturalitate în arealul etnografic românesc.

Dâmbovita

5-8 septembrie – Târgoviște

Târgul Meșterilor Populari.

7-8 septembrie – Cornățelu

Târgul anual.

8 septembrie – Bărbulețu, Brezoaiele, Găești, Vișinești

14 septembrie – Titu, Vârfuri

Târguri anuale, tradiționale în localitățile respective.

8 septembrie – Ocnîța

Ziua comunei Ocnîța.

Dolj

8 septembrie – Daneți

Bâlcicul de Sfânta Marie Mică - ziua fiilor satului.

8 septembrie – Țuglui

Bâlcicul de Sfânta Marie Mică - ziua recoltei.

■ Pe tot parcursul lunii septembrie se realizează filmul etnologic „Rusalii”; subiectul central al filmului este „Gurbanul Rusaliilor”.

Galati

12-14 septembrie – Galați

„Ceata lui Pițigoi” - festival internațional de muzică ușoară pentru copii și tineri, ediția a VII-a, cu vârstă cuprinsă între 4 și 18 ani, pe trei categorii: 4-7 ani, 8-12 ani și 13-18 ani.

14 septembrie – Galați

În cadrul manifestărilor *Ziua metalurgistului*, Ansamblul folcloric „Doina Covurluiului” susține un concert în care concertează printre alții Sofia Vicoveanca și Nicolae Furduilancu.

15 septembrie – Galați

Clubul Foto vernisează, o dată cu deschiderea noului an școlar, o expoziție de artă foto.

■ La începutul lunii septembrie apare numărul 79 al revistei „Dunărea de Jos”.

Gorj

6-8 septembrie – Brădiceni

Atelierul național de poezie „Serile la Brădiceni”. Organizatori: Biblioteca Județeană „Christian Tell”, CJCPCT Gorj, Școala de Arte și Meserii, Consiliul local, Primăria Peștișani, cu sprijinul Consiliului Județean Gorj.

8-9 septembrie – Țicleni

Zilele orașului Țicleni - complex de manifestări științifice și artistice.

Harghita

1-13 septembrie – Miercurea-Ciuc

Tabăra de creație internațională FREE Camp – 2008 - ediția a IV-a.

16-19 septembrie – Bilbor și Toplița

Festivalul național de folclor păstoresc „Miorița”, ediția a XVI-a.

20-21 septembrie – Lunca de Jos

Festivalul național al ceangăilor „Tatros Forrásánál” - ediția a XXXII-a.

Hunedoara

13-14 septembrie – Țebea

„Serbările de la Țebea” - manifestări etnoculturale complexe.

Ialomița

În perioada 1-15 septembrie au loc în județ spectacole folclorice ale Ansamblului „Doina Bărăganului”.

Iași

23 septembrie-7 octombrie – Iași

Expoziția de artă populară din cadrul proiectului „Patrimoniul imaterial actual al județului Iași”. Organizatori: Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași.

Maramureș**14 septembrie – Asuaju de Sus****Festivalul interjudețean al folclorului din Țara Codrului - ediția XXXVIII-a.****26-28 septembrie – Baia Mare****Sărbătoarea castanelor, desfășurată în cadrul Târgului meșterilor populari.**

27 septembrie – Baia Mare

Salonul de toamnă al artiștilor plastici din Maramureș.

Mehedinti

6 septembrie – Svinița

Festivalul smochinului.

11-14 septembrie – Drobeta-Turnu Severin

Festivalul-concurs „Aici Severin”.

24-27 septembrie Drobeta-Turnu Severin

„Toamna Severineană”.

Mureș

5-7 septembrie – Iernut

Zilele orașului Iernut - manifestări cultural-artistice.

6-19 septembrie – Târgu Mureș

Expoziția de artă plastică semnată Anamaria Crișan, Maria Pașcu (pictură) și Vasile Crișan (sculptură).

14 septembrie – Târgu Mureș**Festival național de folclor coregrafic „Jocul din bătrâni” - ediția a XXVI-a.****14 septembrie – Târnăveni****Festivalul interjudețean de folclor „Paul Schuller” - ediția a VI-a.****20-21 septembrie – Sovata****Festivalul muntelui - ediția a III-a.**

28 septembrie – Luduș

Spectacolul-concurs de muzică ușoară „Tinare talente”.

Olt**2 septembrie – Tătulești****Sărbătoarea etnofolclorică „Întâlnire cu fii satului”.****17-19 septembrie – Corabia****„Corabia de aur” - festival-concurs de muzică populară și ușoară, ediția XXXIII-a.****Prahova**

4 septembrie – Ogretin

„Luptele de la Ogretin și Stănești din septembrie 1602” - simpozion cu participare județeană.

5 septembrie – Berceni

Ziua localității, ediția a II-a, manifestare cu participare zonală.**7-8 septembrie – Posești****Târg tradițional și spectacole folclorice.**

8 septembrie – Dumbrăvești

Sărbătoarea satului - manifestare complexă cu participare zonală.

8 septembrie – Lipănești

Ziua localității - ediția a III-a.

8 septembrie – Mănești

Ziua localității - manifestare complexă cu participare zonală.**8 septembrie – Ștefești****Sărbătoarea satului - târg tradițional, spectacole folclorice cu participare zonală.**

10-20 septembrie – Ploiești - Galeriile de artă

Expoziție cu lucrări realizate în cadrul taberei internaționale de creație plastică „Vintilă Făcăianu” din Plopeni.

12-14 septembrie – Vărbilău

Zilele localității Vărbilău - manifestare cu participare zonală.**20-21 septembrie – Valea Doftanei****Festivalul cașcavei - ediția a VIII-a.****Satu Mare****7 septembrie – Bogdand****Festivalul folcloric al naționalităților.**

Sălaj**7 septembrie – Zalău****Proiectul Satul Sălăjean... Resursă, acțiune, inițiativă, dezvoltare** - ediția a II-a. În program: festival folcloric, târg al meșterilor populari sălăjeni, prezentarea unor case tradiționale din județ.**21 septembrie – Treznea****Festivalul folcloric „Floare mândră de sub Meseș” - ediția II-a.**

● Editarea nr. 9/septembrie 2008 al revistei de cultură „Caiete Silvane”.

Sibiu

5 septembrie – Roșia

*Ziua fermierului.***6-7 septembrie – Sibiu - Piața Mare și Piața Mică****Târgul olarilor. Model de promovare și conservare a formelor decorative tradiționale, târgul va găzdui nume reprezentative pentru ceramica tradițională din România, meșteri olari și ceramiști autentici.****6-7 septembrie – Rășinari****Festivalul brânzei și al țuicii.****Suceava****8 septembrie – Calafindești****„Hora de la Calafindești”, festival folcloric, ediția a VIII-a.**

13 septembrie – Vatra Dornei

„Vatra Dornei, 320 de ani de atestare documentară”, ciclul de manifestări complexe.

28 septembrie – Suceava

„Comori de suflet românesc”, ediția a XIV-a, faza finală a festivalului concurs județean.

Teleorman**3-8 septembrie – Roșiori de Vede****Zilele Municipiului Roșiori de Vede: parada portului popular și spectacole folclorice susținute de ansambluri din județ: „Dunărica” (Năsturelu), „Drăgaica” (Țigănești), „Govia” (Lisa), „Mugurel teleormănean” (Storobăneasa) și Ansamblul de copii din Conțești.****Timiș****5 septembrie – Otopeni (jud. Ilfov)****Ansamblul „Banatul” prezintă spectacole de folclor în cadrul Festivalului de folclor de la Otopeni.****7 septembrie – Buziaș****Festivalul fanfarelor.****7 septembrie – Igrăș****Serbările Igrășului.****Tulcea**

11-14 septembrie – Tulcea

Festivalul Internațional de Teatru „TRAGOS”, ediția a VIII-a, dedicat trupelor neprofesioniste. Festivalul este organizat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, sub egida Consiliului Județean Tulcea, cu sprijinul Primăriei Tulcea.

5-7 septembrie - Tulcea, Teatrul "Jean Bart" - Festival național de folk "Folk Tulcea Festival", ediția I.

■ În perioada 23-29 septembrie Trupa "Altar" a CJCPCT Tulcea participă la cea de-a IX-a ediție a Festivalului Internațional de Teatru "FestteamArt", cu spectacolul "Celălalt", de Miguel de Unamuno, în regia lui Nelu Serghei organizat de Casa de Cultură a Municipiului Lugoj - Teatrul Municipal "Traian Grozăvescu".

■ În luna septembrie se lansează ediția a XXXIII-a a Festivalului Național de Poezie și Eseu Literar "Panait Cerna.

Vaslui

5-7 septembrie – Vaslui

Târgul național al meșterilor populari.

7 septembrie – Vaslui
Festivalul interjudețean al fanfarelor.

Vâlcea

1 septembrie – Râmnicu Vâlcea - Complexul Cultural al Episcopiei
Centenarul „I. I. Alexandrescu” - folclorist, poet și animator cultural.
2-7 septembrie – Slătioara
Festivalul internațional de film „ECO-ETNO-FOLK-FILM” - ediția a X-a.
În context: Vernisajul expoziției de pictură naivă Ioan Măric
(4 septembrie); lansarea volumului apărut la Editura Patrimoniu a
CJCPCT, *40 de ani de evenimente, de mărturie și Patrimoniul docu-
mentar al CJCPCT Vâlcea* (5 septembrie); *Ziua comunei Slătioara*, în
cadru manifestării se desfășoară un spectacol susținut de Orchestra
„Rapsodia vâlceană” și Grupul folcloric „Rapsozii Oltului”.

5 septembrie – Brezoi

Zilele orașului Brezoi. În context: spectacol susținut de Orches-
tra „Rapsodia vâlceană” și Grupul folcloric „Rapsozii Oltului”.

7 septembrie – Golești - Poenița

Fiii satului - ediția a XXXIV-a și spectacol susținut de Orchestra
„Rapsodia vâlceană” și Grupul folcloric „Rapsozii Oltului”.

7 septembrie – Slătioara - Casa de Cultură „Dinu Săraru”

**Spectacol folcloric al Orchestrei „Rapsodia vâlceană” și al
Grupului folcloric „Rapsozii Oltului”.**

8 septembrie – Bărbătești

**Festivalul dansului popular vâlcean „Brâul de aur” - ediția a
XXXVII-a.**

22 septembrie – Râmnicu Vâlcea - Complexul Cultural al Episcopiei
„Monahism și artă” - ediția a IX-a - expoziție cu lucrări de artă
realizate în schiturile și mănăstirile Eparhiei Râmnicului, realizată în
contextul Zilelor Sfântului Martir „Antim Ivireanul”, ocrotitorul spiritual
al Râmnicului.

28 septembrie – Galicea

Ziua comunei Galicea - ediția I - manifestări cultural-artistice.

Ecouri

Întâlnire bucovineană

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii
Tradiționale Suceava și Complexul Muzeal al Bucovinei au organizat
în luna august (12-20), în cinstea împlinirii a 620 de ani de la
atestarea documentară a Cetății și a târgului
Sucevei, un festival al liricii internaționale.
Acest eveniment de amploare a purtat numele
„Națiunea Poeților europeni, în Bucovina”.

La acest festival au participat tineri poeți
europeni din toate colțurile continentului, cu
poeme scrise în limbile vorbite în țările res-
pectiv: Germania, Franța, Olanda, Anglia, Es-
tonia, Brazilia, dar și poeți din Brazilia și Israel.

Ca o încununare a tot ce s-a petrecut la
Suceava în cadrul acestei manifestări,
inițiatorul acestei ediții, Ion Drăgușanul -
scriitor sucevean, a dorit să le ofere tinerilor
poeți o surpriză agreabilă.

La solicitarea partenerilor suceveni,
Centrul Național pentru Conservarea și
Promovarea Culturii Tradiționale a oferit celor
15 poeți participanți la festival un mediu în
care să se deconecteze și, de asemenea, un
program adecvat întâlnirii.

Cu sprijinul Muzeului Național al Satului
„Dimitrie Gusti” din București și în ambianța
plăcută a spațiului mirific al satului de
pretutindeni din spațiul românesc, delegației

de la Suceava i s-a oferit, pentru câteva ore, o întâlnire cu publicul și reprezentanți ai presei.

La Casa Bucovinei de la Muzeul Satului grupul de poeți a recitat din creațiile proprii, s-au schimbat impresii, s-au dat autografe, iar în final invitații străini au vizitat întreg muzeul.

Cu acest prilej au fost lansate: ultimul număr din *Revista Bucovinei* și volumele: *Antologia poeziei europene*, *Societatea Scriitorilor Bucovineni*, *Antologia poeziei bucovinene*, coordonate de Ion Drăgușanul și *Strigătul femeii est-europene* de Ioana (Janette) Carp, cărți apărute sub auspiciile Consiliului Județean Suceava și ale Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Suceava.

La final, dar nu în cele din urmă, dorim să mulțumim și pe această cale conducerii și colegilor de la Muzeul de la Șosea pentru sprijinul acordat.

Mihaela CIORCILĂ

„Cântecele munților”

În perioada 6-10 august 2008, folclorul a fost rege în Sibiu, orașul dansând timp de cinci zile pe ritmuri tradiționale din țări europene și sud-americane. Ediția din acest an a Festivalului Internațional de Folclor „Cântecele munților” a adunat în orașul de pe Cibin peste 400 de participanți din cinci țări. Festivalul a fost organizat de Consiliul Județean Sibiu, prin Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul - Junii” Sibiu, de Primăria

Imagine de la spectacolul în aer liber la Festivalul Internațional de Folclor „Cântecele munților” de la Sibiu, 6-10 august 2008

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

Municipiului Sibiu, prin Casa de Cultură a Municipiului Sibiu, și de Cercul Militar Sibiu, fiind cel mai important eveniment folcloric al verii.

Și în acest an s-au organizat și desfășurat în cadrul festivalului mai multe evenimente: parada portului popular, spectacole în aer liber, lecții de dans popular, seri culinare tradiționale, lansări de carte etc.

Ansamblurile participante la festival (Ansamblul folcloric „Ruschukleeche” - Bulgaria, Ansamblul folcloric „I Sikani” - Sicilia, Italia, Ansamblul folcloric al Societății Culturale din Katsikas - Grecia, Ansamblul de dansuri populare tradiționale „Fiestas y Tradiciones de México” și Orchestra de muzică tradițională mexicană „Tsaná” - Mexic, Ansamblul folcloric „Cununița” - Arad, Ansamblul folcloric „Vlăsceanca” - Videle, Teleorman, Ansamblul folcloric „Timișul” - Timișoara, Ansamblul folcloric „Mureșul” - Târgu Mureș și Ansamblul folcloric profesionist „Cindrelul - Junii Sibiului”) au reușit să reprezinte cu succes zonele folclorice și țările de proveniență. Spectatorii ne-au dovedit și de această dată cât de mult iubesc folclorul românesc și internațional deopotrivă.

Debutul festivalului a încins Piața Mare cu dansuri și cântece populare românești. Peste 20.000 de spectatori au urmărit spectacolul oferit de Ansamblul Folcloric Profesionist „Cindrelul -

Parada ansamblurilor folclorice prezente în Festivalul „Cântecele munților”, Sibiu, 6-10 august 2008

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

Junii Sibiului”, Ionuț Dolănescu, Nicoleta Voica, Cristian Pomohaci, Viorica Macovei, Nineta Popa, Alina Băcă, Viorica Telcean, Robert Târnavăanu, Daniel Rosalim, Nelu Albu, Gabriela Tuță, Camelia Cosma Stoiță, Alina Pinca, Nelu și Andra Hordobeț, Adrian Neamțu.

A doua zi, strada Nicolae Bălcescu a devenit pentru o jumătate de oră scena pe care au defilat cele 10 ansambluri prezente în festival. Muzicieni, dansatori și spectatori au poposit apoi pe scena amplasată în Piața Mare a orașului, unde folclorul din cinci țări aflate pe două continente a fost vedeta spectacolului.

În celelalte seri ale festivalului, regalul folcloric a continuat în Piața Mare, spațiu generos, devenit astfel locul de întâlnire și reprezentare al diverselor ansambluri folclorice prezente în festival, fiecare grup având ocazia de-a aduce în fața spectatorilor momente inedite din folclorul muzical, coregrafic și literar specific. Totul a fost presărat cu folclor românesc, promovat de ansambluri folclorice profesionale din țară.

Publicul larg a fost așteptat la atelierile de dans pentru a învăța diverse jocuri tradiționale. Spectacolul muzicii și al dansului a fost întregit, din nou, de bucătăriile tradiționale, în cadrul festivalului organizându-se seri de artă culinară tradițională unde, în ritmul muzicii și al dansului, s-au degustat bunătăți și s-au legat prietenii.

Prof. univ. dr. Ilie Moise la ceas aniversar, august 2008

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

Împlinirea celor 60 de ani de viață ai prof. univ. dr. Ilie Moise - cunoscut folclorist și etnolog, colaborator de seamă al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul - Junii” Sibiu - a fost un plăcut prilej pentru instituția noastră de a-l aniversa în cadrul Festivalului Internațional de Folclor „Cântecele Munților”. Centrul a omagiat acest moment deosebit din viața profesorului prin lansarea în cadrul festivalului a volumului *Efigii sentimentale sau cartea cu prieteni*, în care acesta a încercat să surprindă, să schițeze succinte portrete ale unor personaje sau personalități care i-au marcat, într-un fel sau altul, destinul profesional. Un destin dedicat culturii tradiționale românești, pe care avem convingerea că o va sluji cu devotament și abnegație și de acum înainte.

Profesorul Ilie Moise a avut alături, la Cercul Militar Sibiu, familia, prietenii, colegii și colaboratorii, bucurându-se împreună de acest eveniment.

Reacția publicului la toate evenimentele festivalului a fost pozitivă, ceea ce ne încurajează în eforturile noastre viitoare de-a organiza acțiuni culturale de calitate.

Cozmina GLONTA,
Referent, CJCPCT "Cindrelul-Junii" Sibiu

„Cindrelul - Junii Sibiului” la Chicago

În data de 12 august 2008, Ansamblul Folcloric Profesionist „Cindrelul - Junii Sibiului” a pornit într-o nouă călătorie menită să promoveze folclorul românesc autentic, tocmai dincolo de ocean, în S.U.A. Aceasta este a treia generație de *juni* care pășește pe tărâm american pentru a încânta publicul prin frumusețea doinelor românești, a cântecelor de veselie și a mult îndrăgitelor jocuri populare.

După experiențele din 1986 și 1995, acum, în 2008, o delegație formată din dansatori, soliști vocali și soliști instrumentali a avut bucuria și mândria de a purta din nou solia folclorului nostru în colțuri atât de îndepărtate ale lumii, sub conducerea Silviei Macrea, director al CJCPCT „Cindrelul - Junii” Sibiu și al Ansamblului „Junii Sibiului”.

Turneul a debutat în orașul Chicago, unde peste 1000 de români s-au bucurat de spectacol și de o ambianță tradițională alături de „Junii Sibiului” la cea de-a IX-a ediție a festivalului organizat anual de Biserica Ortodoxă Română „Nașterea Domnului”.

Toți cei prezenți au avut ocazia de a degusta mâncăruri tradiționale românești (mămăligă cu brânză, mititei, porci la rotisor, pâine de casă, sărmăluțe) și băuturi tradiționale, toate într-o atmosferă de bucurie, impregnată de folclor, pentru că profesioniștii din Sibiu i-au făcut să se simtă ca acasă.

Artiștii sibieni au prezentat în cele două zile de festival (15-17 august 2008) suite de jocuri populare și piese instrumentale din cele mai reprezentative zone folclorice ale României: Transilvania, Moldova, Banat, Oltenia, Maramureș.

Spectacolul de dans și muzică a fost întregit de soliștii vocali Daniel Rosalim, Viorica Telcean și Zorica Savu, precum și de soliștii și dansatorii Ansamblului „Miorița” al Comunității românești din Chicago.

„Au știut să-i încante și pe ardeleni și pe bănățeni, dar și pe maramureșeni, pe moldoveni și pe olteni deopotrivă”, a declarat președintele consiliului parohial, preot Lupescu, care a continuat: „Într-adevăr sunt magnifici, adevărați profesioniști și nu te mai sature să-i privești... ne-am dorit să-i avem la noi la festival de trei ani și iată că anul acesta ne bucurăm să-i privim, să-i admirăm și să vedem spectatorii cu lacrimi în ochi, bucurându-se de prezența «Junilor Sibiului» la Chicago.”

Cu aceeași emoție ne-a vorbit și Silvia Macrea: „Simt că am reușit să bucurăm inimile sutelor de români ce trăiesc la Chicago, cu dor de

Imagine de la Spectacolul folcloric oferit de Ansamblul „Cindrelul – Junii Sibiului” la Chicago, 12 august 2008

Fotografii din Arhiva CJCPCT Sibiu

locurile natale din România, căci aplauzele la scenă deschisă ce au urmat după fiecare suită de jocuri populare sau piesă orchestrală de virtuozitate prezentată pe scenă de artiștii noștri și ospitalitatea gazdelor ne-au confirmat faptul că românii simt românește, oriunde s-ar afla”.

Turneul JUNILOR SIBIULUI în SUA va continua astfel:

22-26 august: Invitație specială din partea comunității românești din **Atlanta**

29, 30, 31 august: Festivalul folcloric în cadrul comunității românești din **Cleveland**

6-7 septembrie: Întâlnirea făgărășenilor din Michigan, spectacole la **Detroit**

12-14 septembrie: Încheierea turneului în S.U.A. prin participarea la ediția a XXIX-a Festivalului strugurilor TASTE OF ROMANIA, **Chicago**, împreună cu: Loredana Groza, Benone Sinulescu, artiștii ai comunităților românești din America, echipa Pro TV România.

Gabriela MILA

Referent, CJCPCT „Cindrelul-Junii” Sibiu

Noi apariții editoriale

Prof. univ. dr. Corneliu Ioan Bucur - Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” (Dumbrava Sibiului). Catalog, Editura „ASTRA Museum”, Sibiu, 2007

La Complexul Național Muzeal „ASTRA” manifestările prilejuite de anul în care *burgul* de pe Cibin a fost declarat *Capitală Culturală Europeană* s-au încheiat prin publicarea unei cărți de o aparte ținută ideatică și grafică - *Catalogul Muzeului Civilizației Tradiționale din Dumbrava Sibiului*, una dintre cele mai mari instituții culturale edificate, în a doua jumătate a secolului trecut, în România.

Apărut la Editura „ASTRA Museum”, volumul beneficiază de contribuția unui impresionat număr de cercetători, muzeografi și restauratori care și-au închinat ani buni din viață înfăptuirii celui mai important *monument al identității tradiționale românești*.

Autorul principal și coordonatorul volumului este prof. univ. dr. Corneliu Ioan Bucur - director general al Complexului Național Muzeal „ASTRA”, omul care conduce destinele Muzeului din Dumbrava Sibiului de aproape patru decenii, cercetătorul al cărui destin profesional se confundă cu istoria devenirii acestei instituții.

Volumul surprinde, în chip magistral, în cadrul celor patru secțiuni (*Muzeul „Astra”...*, *Patrimoniul cultural material*, *Patrimoniul cultural*

imaterial și Patrimoniul cultural artistic), evoluția unității muzeale din Dumbrava Sibiului, de la un muzeu *etnografic*, axat pe tehnică populară, la unul de factură *etnologică*, de cultură și civilizație tradițională, devenire care urmează îndeaproape și evoluția științelor etnologice din România ultimei jumătăți de secol: de la *etnografie*, la *etnologie* și *antropologie*.

Cartea profesorului Corneliu Bucur și a colegilor săi ne oferă o imagine sugestivă și reprezentativă a *patrimoniului tehnic* specific satului românesc, constituindu-se, totodată, într-un adevărat *manual de muzeologie*, de inițiere în studiul culturii și civilizației tradiționale.

Privit în contextul rețelei de muzee etnografice din România, *Muzeul* din orașul de pe Cibin s-a individualizat și impus prin *profilul său tematic*, unic în spațiul est-european, prin *concepția de organizare*, care vizează evoluția tehnicii populare de-a lungul istoriei, prin *amplerea tematică și spațială* a expoziției în aer liber ce acoperă peste 40 de hectare, din cele 96 cât deține instituția.

Organizat pe șase sectoare, cu 36 de grupe tematice, *Muzeul din Dumbrava Sibiului* - cum a intrat în conștiința populară - cuprinde monumente de *arhitectură* tradițională și *utilitate* publică, *instalații tehnice* țărănești, *sisteme și mijloace* de transport - în total 335 de construcții reprezentative pentru întreg arealul românesc.

Susținută de o *ilustrație* de excepție și de o *grafică* remarcabilă (datorate în mare parte primelor generații de specialiști), prezentarea unităților muzeale reușește să aducă în fața cititorului (fie român sau străin) imaginea reală a Muzeului din Dumbrava Sibiului, aceea de instituție cultural-științifică și de *parc național al identității* noastre, deopotrivă. Prin modul de expunere și succesiune a imaginilor simți că autorul știe (este convins!) că noi ne identificăm cu aceste lucruri, că ele fac parte din zbuciumata noastră istorie, că numai etalându-le în astfel de instituții vom putea supraviețui. Într-o lume pornită definitiv pe calea globalizării și într-o Europă tot mai secularizată singurul nostru reazem rămâne România arhaică, nefardată și autentică a lumii rurale.

Asupra unei secțiuni speciale bine reprezentate, atât în carte, cât și în muzeu - *Patrimoniul cultural imaterial* - aș dori să zăbovesc ceva mai mult. Datorată, în totalitate, inițiativelor profesorului Corneliu Bucur, ea vizează, îndeobște, disponibilitatea instituției de deschidere spre lume, spre comunicarea cu un număr cât mai mare de

beneficiari. Un demers reușit, care a vizat, din capul locului, transformarea instituției într-un *muzeu* cu adevărat *viu*. Asociația Creatorilor Populari, Olimpiada Națională „Meșteșuguri Artistice Tradiționale”, Academia Artelor Tradiționale din România, Festivalul Național al Tradițiilor Populare, „Tezauru umane vii”, Simpozionul Internațional „Cultură - Tradiție - Toleranță”, Centrul European pentru Promovarea Patrimoniului Cultural Imaterial sunt doar câteva dintre *modalitățile* prin care Muzeul „ASTRA” încearcă să intre în *dialog cu lumea contemporană*, să atragă atenția asupra valorilor românești, incontestabile pentru patrimoniul european și mondial. El știe că acum, în acești ani, se joacă destinul României, drept pentru care tot ce a inițiat în muzeu este făcut dintr-o perspectivă clară, aceea a integrării europene.

Tot ce a clădit Corneliu Bucur în *Muzeul în aer liber*, tot ce se întâmplă acolo de ani buni de zile, face parte, de fapt, din *strategiile culturale* ale unui manager cu o gândire dinamică, paneuropeană care știe că *valorile noastre tradiționale*, ce populează Dumbrava minunată a Sibiului, vor spori, cu siguranță, corola de minuni a lumii... europene.

Prof. univ. dr. Ilie MOISE